

EEN NIEUW SCHELPIER VOOR ONZE FAUNA.

Petricola pholadiformis (Lamarche) is de naam van dit dier, of te wel, op eene pholas gelijkende rotsboorder. Op een pholade of boormossel lijkt het zeer veel, maar in rotsen boren, zooals andere soorten van het uitgebreide genus der *Petricola*'s, doet het niet; het leeft kalm in veen.

Oorspronkelijk kwam het alleen voor aan de oostkust van Noord-Amerika. Tot in 1896 op de kust van Engeland, van Essex, dus dicht bij den Theemsmond, de eerste levende exemplaren werden waargenomen.

Later gebeurde hetzelfde aan de Belgische kust (Ostende). Van 't jaar voor het eerst werden levende dieren ontdekt door Dr. van Breemen in veenbonken op het Balgzand, niet ver van Helder. Eendrachtiglijk leven ze daar samen met *Pholas candida*. Vroeger waren hier leeg schelpen gevonden aan 't strand. 'k Heb er mijne verzameling eens op nagekeken en had ze ook.

Maar door 't oppervlakkig waarnemen heb ik ze steeds voor boormosselschalen gehouden. Nu komt oppervlakkig waarnemen niet te pas, maar wie denkt hier zoo'n Amerikaan te vinden? Enfin, dat is geene verontschuldiging.

Verder zijn schelpen gevonden langs de kusten der Waddeneilanden, de Noord- en Oost-Friesche, en schijnt 't verspreidingsgebied in de Oude Wereld dus al vrij groot.

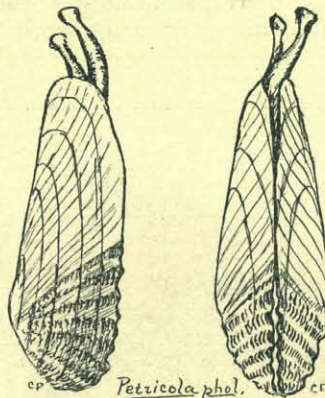
Op Texelstroom worden bij 't visschen met de kor verscheidene *Petricola*-schalen opgehaald.

En nu even verschilpunten noemen met de gewone boormossel *Ph. candida*, waarop het dier lijkt. Bij *Pholas* gaapt de schelp aan voor- en achterzijde, bij *Petricola* is deze geheel gesloten, wanneer 't dier geheel is verborgen in zijne schelp.

Pholas heeft één adembuis, *Petricola* twee. De schelp van *Petricola* is aan de buitenzijde meer dwars sterk gestreept, met meer verheven tandjes, terwijl bij *Pholas* de lengteteekening meer uitkomt.

Van binnen is grooter verschil op te merken. *Pholas* heeft, zooals bekend, een naar binnen gericht

aan de binnenzijde drie slottandjes; geen losse schelpstukjes. De nieuweling leeft uitsluitend in veen. Hij is o. a. familie van de Venusschelp en *Tapes pullaster*.

Bijgevoegde teekening zal een en ander nader verduidelijken.

En nu: zoekt het dier en een geschikte Nederlandsche naam!

Helder.

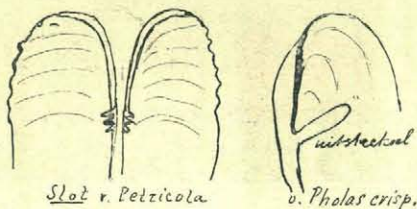
CARL DENKER.

EEN WEINIG ERVARING.

De waarheid is altijd treffend. Dat ondervond ik wederom, toen ik, als ijverig verzamelaar, op 18 Juli 1907, de lampepoetsers, kannewasschers of te wel dulen onderzocht op hun rupsengehalte. Ge moet weten, dat we hier aan den Buitendijk, die 's winters het hoge water keert, eene verzakking hadden ontdekt. Er moest een halve meter aarde opgebracht worden. En toen hebben we gehandeld als een ervaren kleermaker, die een gat weet te stoppen met een stuk goed van het eigenste, dat hij op een niet in 't oog vallende plaats wegnipt, wel te verstaan, als er geen lappen meer overig zijn van datzelfde eigenste. We hebben dus de aarde op verschillende plaatsen aan den voet van den dijk weggestoken en bovenop gebracht. De opene ruimten, hierdoor ontstaan, zijn dezen zomer geheel gevuld door statige dulen en zwierige carex. Toen heb ik m'n boerenknipmes terdege gewet en m'n laarzen aange trokken, welke handelingen eene oorlogsverklaring inhouden tegen de rupsen. Ze waren er, dat was secuur, want als er voederplanten in voorraad zijn, verschijnen ook de gebruikers. Dat deze ze vinden door den reuk, staat bij mij vast. Let maar op eene rups, die ge langs den weg gevonden hebt en die ge nu wil of iets anders voorlegt. Steeds maakt zij met uitgerekten hals, indien we de drie of vier voorste ringen zoo mogen noemen, heen en weer zwaaiende bewegingen over de plant, daarna proeft zij er van. Eerst ruikt zij dus.

Mijn vermoeden werd tot waarheid verheven. Het wemelde er van dorre hartbladeren en 't aantal boorgaatjes was in 't oneindige. Ik sneed dan ook al spoedig een paar rupsen door en nu zult ge wel zeggen: „dat's gemeen!” maar onvermijdelijk sneuvelen er altijd eenige. Bovendien is 't zeer moeilijk kalm te blijven tusschen twee loodrechte regenbuien in en ten tweede zitten de dieren of boven- of onderin of op twintig andere plaatsen. Daar verscheen mij plotseling

uitsteeksel tot aanhechting van spieren. Vooral *Ph. crispata* heeft dat zeer sterk. Genoemd uitsteeksel heeft niets met 't slot te maken. Ook zijn hier bijkomende schelpstukken. *Petricola* heeft

de waarheid en ik besepte tegelijk, dat m'n denkbeeld over de verpopping van rupsen in den stengel foutief was. Middenin de plant namelijk zat een dubbelgevouwen rups, bezig zijnde zich om te keeren. Ge begrijpt, dat zij dan niet den stengel behoeft te verlaten vóór hare metamorfose. In het riet wordt steeds eene nieuwe, schoone kamer daarvoor uitgezocht, maar bij de duilen heeft dat niet plaats.

Die planten worden van den top tot den wortelstok hol gepeuzeld, vervolgens keert de rups zich om en verpopt in het midden. Een keer of vier vond ik één vlieggaat, dat voor twee vlinders moest dienen: één er boven en één er onder. De bovenste pop was van *Nonagria typhae* Thnbg., welke op den kop, de onderste van *Non. sparganii* Esp., welke overeind stond. Een vijftigtal nam ik mee, want 'k had stille hoop *Non. Cannae* O. aan te treffen. Bovendien was ik bijzonder in m'n nopjes met een tiental magere poppen, als ik ze daarmee niet beleedig, die konden wel *Senta maritima* Fransch opleveren, eene prima prima soort! Edoch „es wär zu schön gewesen, es hat nicht wollen sein.” *Non Cannae* O is weggebleven en uit de magere poppen kropen sluipwespen. Heel netjes werd het bovenste deel der pop in de rondte afgebeten en het deksel er afgelicht. Het eenigste plezier ontving ik met *Non. typhae* Thnbg. var. *fraterna* Tr. Eene massa vlinders herkreëg de vrijheid; de laatste pop kwam op 10 September uit.

De zuringplanten verschaffen mij geen rupsen. Over het algemeen zijn alle soorten schraal vertegenwoordigd geweest. Eene uitzondering maakte *Non. dissoluta* Tr. var. *arundineti* Schmidt, wat mij erg aangenaam was. Ik had een zeer „raupenfähig” collega uitgenoodigd deze boosdoeners in hunne woning te arresteren. Terwijl we nu daarmee bezig waren, onderrichte ik hem over de verblijfplaats van *Chilo phragmitellus* Hb., die het onderste gedeelte van een rietstengel in beslag neemt en ook daarin verpopt. Doch hier wachtte ons weder eene verrassing. Eene dikke rups zat in zoo'n worteleind, en op 28 Augustus kreeg ik bericht, dat de bewuste door het geheele riet heengegeten had en in den grond verpopt was. En verbeeld je, de vlinder ervan heette *Hydroecia micacea* Esp! Sinds menschenheugenis hebben die rupsen zuringwortel gegeten. Die eene zal wel voor haar plezier uitgeweest zijn in dat harde riet! Of, wat ook mogelijk kan zijn, zou het meer gebeuren? We weten nog zoo weinig! Noteeren, entomologen!

Mijne gemoedsstemming is het geheele jaar in overeenstemming geweest met de vangst. Het lijkt wel, of het Nederlandsche menschedom samenspannt om ons, natuurvorschers, te sarren met het uitroeien van allerlei dieren. Daar hebben ze nu weer een maatregel van kracht doen worden, dat alle slooten bij het begin van den herfst schoon en de

kantjes netjes afgestoken moeten worden. En waarom? Omdat het overtollige water dan spoedig geloosd is. Maar dat ze geheele broedsels overblijvende rupsjes den dood aandoen, geheele scholen eieren verpletteren, daar peinzen ze niet over, omdat ze het niet weten! En dat is schande!

Honderd stemmen gaan er op om de vogels te beschermen, maar het voedsel dan? In vorige jaren ging ik in Mei met m'n wandelstok en eene blikken doos uit, en dan kwam ik steeds met een flinken voorraad rupsen thuis. *Leucania impura* Hb., *pallens* L., *straminea* Tr., *Agrotis Cnigrum* L., *Naenia typica* L., *Epinephele jurtina* L., *tithonus* L., *Adopaea lincola* O.; ik behoefde slechts met den stok in het hooge kantgras (verzamelnaam voor slootkantplanten) te slaan om ze te vinden. Wel zonk er nu en dan een pardoos in de diepte, maar die kroop er wel weer uit, als ik voorbij was. Uit is het, geen beestje meer te vangen!

Ook is het ellendig om aan te zien, zoo netjes de menschen worden op hunne grasperken en bleekvelden. Iedere week gaat er zoo'n lorrerr overheen. Wel man! Het lijken precies biljartlakens. De Genestet zou er geen verschil meer in zien! Die goede man zong vroeger: „Ik min het groene veld meer dan het groene laken!” Nu zou hij uit nijd gaan whisten en klagen: „O wee! die arme rupsen!”

Het meertje bij het fort is omringd door een walletje van een paar M. breedte vol stompwilgen. Eene heerlijke gelegenheid voor vogels, vlinders en bloemen om rendez-vous te houden. Er staat veel valeriaan, waaruit ik altijd *Gortyna ochracea* Hb. haalde. En hoe was het in Augustus? Alles afgesneden, geraserd! 'k Geef je te raden, wie het deed. De Genie, nota bene! Met ontzaglijk veel moeite heb ik in de verdroogde stengels een achttal popjes gevonden. De rupsen moesten van den nood eene deugd maken. Eén groote pop in een dikken stengel was natuurlijk plat getrapt!

Maar m'n heerlijk griendje zou alles wel goedmaken! Was ik slechts thuisgebleven! Enkel kale stompen, geen takje te zien. Hadden ze nog het driejarig, of zelfs het tweejarig rijs gehakt, dat ware te verontschuldigen geweest, want 't was duur, maar wat hebben ze in 's hemelsnaam aan het eenjarig lot gehad? En 'k had op *Sesia sphecoformis* Germ. gehoopt, die zaten in de dikke elzetakken en *Sciapteron tabaniformis* Rott. was uitgeroeid met de populieren!

Dan naar den heuvel. Eene afgeknotte pyramidegrond met steenen glooiing naar Z. en W. in de griend bij het Hollandsch Diep, bestemd tot berging en bewerking van hout en riet. Het laatste komt na het snijden daar op hoopen, die *zwieren* heeten; dan steken alle pluimen aan de buiten-

kanten van den hoop uit. Nooit heb ik betere gelegenheid gehad om te vlinderen dan bij die zwieren. Ik hield m'n net onder de pluimen, gaf een flinken slag er op met een ferm stok en tegelijk vielen twee of drie uilen er in. Zodoende heb ik, behalve een tiental gewone soorten,

Agrotis comes Hb., *interjecta* Hb., *Hadena abjecta* Hb., *lithoxylea* F., *sordida* Bkh. en *Helotropha leucostigma* Hb. bemachtigd met nog twee variaties, van de derde en de laatste soort. Met een innig gevoel van welbehagen herdenk ik nog dat jaar 1905, want niet altijd zijn de omstandigheden zoo gunstig. Bestaat er kans op, dat het riet in den vroegen zomer verkocht wordt, dan blijven de zwieren staan, anders worden begin April alle bossen losgemaakt, schoon geklopt, van een nieuwen wilgeband voorzien en vervolgens tot schelven gelegd. Daarmee komen de pluimen binnenwaarts en valt er dus niets te kloppen. Wel overnachten er veel vlinders tusschen het riet, maar klopt men er dan tegen,

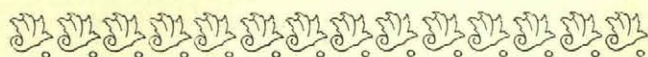

ze vliegen er uit en de vangkans is zeer gering, al staat men met het net gereed. Was ik aandeelhouder van het Naardermeer, dan zou ik er op aansturen dat er altijd een paar zwieren bleven staan voor de liefhebbers. (Dat zal je gebeuren. T.)

Dit jaar is alles tegengeloopen. Het riet was einde Maart al verdwenen. De steenovens, tuinflu en de papierfabrikanten hebben het verbruikt. *Misère imperiale!* Want: zulke stapels leven: kwikstaarten en geelgorzen nestelen er, buizerds slapen er, mollen, spitsmuizen, wezels en bunsings wroeten er, vlinders overnachten er, rupsendooders vullen er de rietjes met larven en geprikte rupsen en de basis is eene groote woonplaats van alle ptera's behalve de lepidop! Wat hebben we daar al vele jaren heerlijk gepiknikt, wat hebben we onuitsprekelijk genoten op onze rietbergen van het vergezicht over dat machtige water, den vorm van onze eilanden, genoeglijk glanzend in den zomer, geweldig grommend in den winter! Maar het water is er nog, het riet komt terug, blijve voor ons de hoop op eene betere kans.

Numansdorp, 20 Augustus 1907.

A. DULFER.

EEN PAAR DAGEN OP WALCHEREN.

Wat is die vakantie toch heerlijk, vooral als men familie heeft in een mooie streek van 't land waar men kan logeeren. Zoo had ik dit jaar 't voorrecht op Walcheren mijn vakantie door te brengen, dat ik door eenige wandelingen nog beter leerde kennen.

We maakten toen o. a. van Vlissingen uit een wandeling over den dijk naar de duinen bij Zwanenburg, een gehucht vlak aan de duinen, dat uit enkele boerenhofsteden bestaat, die deels onder Vlissingen, deels onder Koudekerke behooren. We troffen 't. Het was juist vloed en de groote, schuimende golven beukten de dijk verschrikkelijk. Een prachtig gezicht was het wanneer een reusachtige golf tegen de palen en bazaltblokken der zeekering uiteenspatte,

zoodat de druppels ons in 't gezicht vlogen. Aan de landkant van de dijk stond een massa Bereklaauw (*Heracleum Sphondylium*) in bloei. Hooge, forsche planten waren het met groote, breede schermen van helderwitte bloempjes. Ook stonden er eenige tusschen met rose schermen.

Moegestormd en nat kwamen we eindelijk bij de duinen aan en zoo spoedig mogelijk verlieten we nu de kruin van de dijk en vlieden we ons neer tegen de prachtig begroeide duinhelling. Het geheele duin was bedekt met Walstroo (*Galium Verum*) dat de helling geheel geel kleurde met z'n aardige bloempjes, die de lucht met hun zoete geur vervulden. Daar tusschen prijkte het Schermdragend Havikskruid (*Hieracium umbellatum*) met schermen van goudgele bloemhoofdjes terwijl de blauwe bloeiwijzen van *Jasione montana* tusschen al dit geel een aardige afwisseling vormden. Daar doorheen slingerde zich overal de Akkerwinde (*Convolvulus arvensis*). Op de roodachtige of witte bloemkroon waren overal de 5 roode streepen duidelijk zichtbaar. Bij de Duinwinde (*Convolvulus Soldanella*), die z'n slingers hier ook al met groote, rozerode klokken had getooid, waren die strepen wit. Ook tiert hier het Stalkruid (*Ononis repens*) welig; bijna overal vertoonen zich de aardige, roode bloempjes. Toen we een beetje bekomen waren gingen we verder. Op de vlakke duintop vonden we het Hazepootje (*Trifolium arvense*) waarvan de kleine, witte bloempjes bijna geheel verborgen zijn onder de bruine, vedervormige haartjes van de kelk zoodat op het eerste gezicht het bloeiende hoofdje wel een wollig, bruin bolletje lijkt. Hier en daar steken daar de pluimen van de Kleine Ruit (*Thalictrum minus dunense*) bovenuit. Een vreemde *Ranunculacee* toch die Ruit. De kroonbladen ontbreken geheel en de meeldraden met de groote, gele helmknoppen hangen, net als bij de grassen, ver uit de kleine, groene kelk.

Toen we nog eens even aan 't strand gingen kijken vonden we daar de Zeeraket (*Cakile maritima*) waarvan sommige planten met paarse andere met witte bloemen prijken, Loogkruid (*Salsola Kali*) met scherpe stekelpunten aan de bladeren en het lijk van een zeehond dat zulk een onaangename geur verspreide, dat we maar vlug weer de duinen opklauterden. Hier zagen we een paar planten bloeiend Kaasjeskruid (*Malva Sylvestris*) en Wondkruid (*Anthyllis Vulneraria*) met prachtige, gele bloemhoofdjes, hier en daar ook een Zeekruisdistel (*Eryngium maritimum*), een schermbloemige zonder schermen. We hielden deze plant dan ook eerst voor een composiet. Hij lijkt met z'n kogelronde bloemhoofdjes ook zoo bedriegelijk veel op een distel; maar toen we hem uit elkaar haalden, merkten we dat de blauwe bloemkroon uit 5 losse blaadjes bestaat. Het kon dus geen distel zijn. Jammer genoeg belet dit hem niet, fel te steken. Voor 't overige is het echter met de grijsblauwe bladeren en stengels een mooie plant in een droog bouquet. Op beschutte plekjes bloeiden viooltjes. Ook vonden we hier veel Zoutbloem (*Ammadenia peploides*) een aardig plantje met vlezige blaadjes en teerwitte bloempjes.

Aan de andere zijde daalden we af tusschen massa's *Polypodium* met groote, oranje sporenkapsels aan de onderzijde.

Langs het „Vroon" (zoo noemt men hier de nu eens zeer smalle dan weer bredere onbebouwde strook grond langs de duinen) vonden we nog *Senecio Jacobaea* met de eigenaardige Zebrarups, die verscheidene planten geheel kaal gevreten had en een paar planten van *Oenothera biennis*, wat hier een groote zeldzaamheid is. Het waren dan ook maar armoedige planten.

Midden door 't land, langs een aardig binnenpad keerden we terug; nu eens langs rijpende tarwe- of havervelden dan weer langs velden waar men druk bezig was met het